Ulkoasiainministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2016-00553

POL-30 Lee Stefan(UM) 18.05.2016

Asia
Ulkoasiainneuvosto kauppaministerikokoonpanossa;yhteenvetoraportti

Kokous
Ulkoasiainneuvosto 13.05.2016 - 13.05.2016

CETA: Käytiin pitkä keskustelu sopimuksen oikeudellisesta muodosta ja väliaikaisesta soveltamisesta. Komissio antanee ehdotuksensa jäsenmaille kesäkuussa. Tavoitteena allekirjoittaa sopimus lokakuussa; EP äänestää sopimuksesta loppuvuonna 2016 tai alkuvuonna 2017.

WTO: Olennaista on keskittyä neuvotteluaiheisiin, joissa voidaan saavuttaa eniten lisäarvoa, kuten puutteisiin nykyisissä maailmankaupan säännöissä. Sektorikohtaiset markkinoillepääsyneuvottelut ovat yksi mahdollisuus. EU:n kiinnostus kohdistuu erityisesti digitaaliseen kauppaan, investointeihin sekä maatalouden sisäiseen tukeen. Kiinnostavia aiheita on useita muitakin.

TTIP: Keskustelussa painotettiin tarvetta kunnianhimoiselle ja tasapainoiselle sopimukselle. Komissaari Malmström katsoo, että neuvottelut voidaan päättää 2016 suostumatta ”kevyt-TTIPiin”. Ministereille luvattiin uusi tilannearvio heinäkuun neuvottelukierroksen jälkeen (mahdollisesti syyskuussa).

Terästiedonanto ja EU:n tuontisuojainstrumenttien uudistaminen: Jäsenmaiden jakolinjat entisellään, alemman tullin sääntöön suhtautuminen edelleen erimielisyyksien ydin. Pöydällä uusi kompromissiesitys komission esityksen lisäksi.

Konfliktimineraalit: Puheenjohtaja selosti trilogineuvotteluja EP:n kanssa. Vastuullisuusjärjestelmän ulottaminen lopputuotteisiin (downstream) on hankala kysymys, jota EP edelleen pitää esillä.

1. Alustavan asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin.

2. A-kohtien listan hyväksyminen (lainsäädäntöasiat)

Lista hyväksyttiin.

3. A-kohtien listan hyväksyminen (muut kuin lainsäädäntöasiat)

Lista hyväksyttiin.

4. EU:n ja Kanadan välinen CETA-sopimus; tilannekatsaus

Kuultiin komissaari Malmströmin tilannekuvaus EU:n ja Kanadan välisestä CETA-sopimuksesta. Komissio viimeistelee nyt ehdotustaan sopimuksen allekirjoittamista ja väliaikaista soveltamista koskien. Ehdotus on tarkoitus hyväksyä komission kollegiossa kesäkuun puolivälissä. Tämän jälkeen se annetaan jäsenmaille ja Euroopan parlamentille (EP). EP aloittaa oman hyväksymismenettelynsä valmistelut epävirallisesti jo etukäteen, jotta asiassa voidaan edetä nopeasti. Tavoitteena on, että sopimus allekirjoitetaan Kanadan PMI Trudeaun lokakuisen vierailun yhteydessä. EP:n odotetaan äänestävän sopimuksesta vuoden 2016 lopulla tai 2017 alussa. Malmström korosti, ettei sopimus tule voimaan ilman EP:n hyväksyntää.

Malmström viittasi sopimuksesta käytävään julkiseen keskusteluun ja vahvisti, ettei CETA heikennä EU:n standardeja. Komission ja jäsenmaiden on selitettävä sopimuksen sisältöä julkisen tuen saamiseksi. Jos CETAn kohdalla epäonnistutaan, myös TTIP voidaan unohtaa, ja EU:n uskottavuus kauppasopimusten neuvottelijana on mennyttä.

Pitkässä keskustelussa jäsenmaat kiittivät komissiota hyvästä sopimuksesta, mutta totesivat TTIP-keskustelun nostaneen julkisuuteen myös CETAa koskevia huolia mm. standardeihin liittyen. Jäsenmaat totesivat selkeästi CETA-sopimuksen olevan sekasopimus. Muussa tapauksessa sopimukselle ei saada yleistä tukea ja hyväksyntää. Sekasopimusluonteen toivottiin näkyvän myös komission tulevassa esityksessä.

Suomen puheenvuorossa vahvistettiin Suomen tuki CETA-sopimukselle ja toivottiin pikaista etenemistä, jotta yritykset pääsevät hyötymään sopimuksesta. Puheenvuorossa muistutettiin myös kauppapolitiikan suuresta kuvasta ja vapaakauppasopimusten merkityksestä Euroopan talouskasvulle ja työpaikoille. Myös Suomi katsoo, että kyseessä on sekasopimus.

Jäsenmaat ottivat myös kantaa sopimuksen väliaikaiseen soveltamiseen. Osa jäsenmaista katsoi, ettei väliaikaista soveltamista voida aloittaa, ennen kuin EP on antanut hyväksyntänsä. Osa katsoi, ettei sopimusta tulisi lainkaan toimeenpanna väliaikaisesti eli ennen kansallista ratifiointia. Osa jäsenmaista korosti, että väliaikainen soveltaminen voi koskea ainoastaan niitä sopimuksen osa-alueita, joissa EU:lla on yksinomainen toimivalta. Toisaalta moni jäsenmaa toivoi mahdollisimman nopeaa etenemistä sopimuksen väliaikaiseen soveltamiseen.

Keskustelussa nostettiin esille Kanadan joillekin EU-jäsenmaille asettamat viisumirajoitukset. Tilanne voi hankaloittaa sopimuksen hyväksymistä kyseisissä maissa. Aiheesta toivottiin ylimääräistä neuvoston kokousta, etenkin jos komission ehdotus ei ole sekasopimus.

Aiheeseen pyydettiin myös neuvoston oikeuspalvelun (NOP) näkemys. NOP totesi sopimuksen sisältävän aiheita, jotka eivät kuulu EU:n yksinomaiseen kompetenssiin, esimerkiksi osa investointeja koskevista kohdista. NOP painotti jäsenmaiden neuvotteluohjeiden merkitystä; mandaatti on annettu sekasopimukselle. Mikäli komission ehdotus ei jäsenmaiden kannan vastaisesti heijasta sopimuksen sekasopimusluonnetta, NOP varoitti kiistan päätyvän pahimmillaan tuomioistuimen ratkaistavaksi, mikä hidastaisi prosessia.

Malmström vahvisti sopimuksen väliaikaisen toimeenpanon edellyttävän sekä jäsenmaiden (neuvoston) että EP:n hyväksyntää. Sekasopimuksen kriteereistä ollaan erimielisiä, ja komissio antaa lopullisen näkemyksensä CETA-sopimuksen luonteesta kesäkuussa antamassaan ehdotuksessaan. Malmström myös muistutti kansallisten ratifiointiprosessien hitaudesta, mikä voi viivästyttää sopimuksen voimaantuloa huomattavasti. Esimerkiksi EU:n ja Etelä-Korean välisen vapaakauppasopimuksen voimaantulo kesti neljä vuotta. Joitakin jäsenmaita koskevaa viisumiongelmaa on pidetty ja tullaan pitämään esillä Kanadan kanssa.

Puheenjohtaja pyysi komissiota huomioitaan jäsenmaiden sekasopimusta koskevan kannan tulevassa ehdotuksessaan. PJ katsoi, että väliaikaista soveltamista koskevan keskustelu voi jatkua sopimusluonteen selvittyä. Myös muista seuraavista askelista (ml. mahdollinen ylimääräinen kokous) voidaan päättää vasta, kun komissio on antanut ehdotuksensa.

5. Maailman kauppajärjestö (WTO); jatkotyö Nairobin-ministerikokouksen jälkeen

Komissaari Malmström totesi tarpeen määritellä WTO:n asialista uudelleen. EU:n tulee päättää "post-Nairobi"-strategiastaan. On varmistettava, että myös seuraava, ensi vuonna järjestettävä ministerikokous on onnistunut. Vuoden loppuun mennessä täytyy olla näkemys siitä, mitä tuloksia seuraavassa ministerikokouksessa tavoitellaan. Olennaista on keskittyä neuvotteluaiheisiin, joissa voidaan saavuttaa eniten lisäarvoa, kuten puutteisiin nykyisissä maailmankaupan säännöissä. Sektorikohtaiset markkinoillepääsyneuvottelut ovat yksi mahdollisuus informaatioteknologiasopimuksen (ITA) ja ympäristötuotesopimuksen (EGA) esimerkin mukaisesti.

WTO:ssa monet maat odottavat EU:lta johtoroolia jatkotyön suhteen. Yhdysvallat ei ole aktiivinen tulevien vaaliensa vuoksi; Kiinaa osoittaa kiinnostusta investointeja ja sähköistä kaupankäyntiä kohtaan ja; Intia haluaa seuraavan ministerikokouksen päättävän kehitysmaiden ruokaturvaan liittyvästä julkisesta varastoinnista. Malmström muistutti Brasilian olleen EU:n tärkeä liittolainen edellisessä ministerikokouksessa.

EU:n kiinnostus kohdistuu erityisesti digitaaliseen kauppaan, investointeihin sekä maatalouden sisäiseen tukeen. Digitaalinen kauppa on EU:lle selkeä prioriteetti; monen- tai useankeskinen sopimus aiheesta olisi EU:n kannalta hyödyllinen. Kyseessä on kuitenkin monimutkainen kokonaisuus. Investointiaiheen edistäminen on tärkeää myös mm. Kiinalle.

Neuvottelut sisäisestä tuesta saavat laajempaa tukea WTO:ssa, vaikka Yhdysvallat, Kiina ja Intia eivät niitä tuekaan.

EU:n näkökulmasta kiinnostavia aiheita on useita muitakin, mm. tullien ulkopuoliset kaupanesteet, kansallisen sääntelyn läpinäkyvyys, kalastusta koskevat valtiotuet, sektoraalinen lähestymistapa teollisuustuotteiden (erityisesti kemianteollisuuden tuotteiden) markkinoillepääsyyn, kotimaisuusvaatimukset ja valtio-omisteiset yhtiöt.

Malmström korosti, että neuvotteluissa tulee välttää vastakkainasettelua pohjoisen ja etelän välillä. Malmström muistutti myös WTO:n pääjohtajavalinnasta, jota koskeva prosessi käynnistyy syksyllä.

Puheenjohtaja totesi jäsenmaiden kannattavan komission lähestymistapaa WTO-neuvotteluissa ja tiedusteli aikapulan vuoksi, onko ministereillä kommentteja aiheeseen, johon palataan vielä myöhemmin.

Jäsenmaat eivät pitäneet puheenvuoroja.

6. EU:n ja Yhdysvaltain väliset TTIP-neuvottelut; tilannekatsaus

Komissaari Malmström kertoi yhteydenpidon Yhdysvaltain kanssa olevan nyt erityisen tiivistä kaikilla tasoilla. Tavoitteena on edelleen konsolidoitujen tekstien saaminen kaikilta tai lähes kaikilta neuvottelujen osa-alueilta kesän aikana. Malmström totesi, että neuvottelujen päättäminen vuoden 2016 aikana on edelleen mahdollista ja EU:n tavoite. Malmström myös vetosi ministereihin, jotta jäsenmaat pysyisivät yhtenäisinä tämän tavoitteen takana.

Edellisen neuvottelukierroksen aikana saavutettiin hyvää edistystä sääntely-yhteistyötä ja sääntöjä koskevissa kysymyksissä. Markkinoillepääsyaiheissa eteneminen on ollut vaikeampaa. Sensitiivisiä maataloustuotteita koskevat kolme prosenttia tariffilinjoista ovat suunnitellusti edelleen avoinna. Julkisissa hankinnoissa EU on pyytänyt Yhdysvalloilta uutta tarjousta.Yhdysvallat on kritisoinut EU:ta palvelukauppaa koskevista jäsenmaiden varaumista, mutta Malmström totesi Yhdysvaltain omien sektorikohtaisten varaumien olevan rahallisesti mitattuna huomattavasti laajempia kuin EU:lla. Malmström kertoi tiedonsiirtoa koskevien neuvottelujen alkavan sen jälkeen kun Privacy Shield -sopimuksesta käytävä keskustelu on saatu päätökseen.

TPP ja kauppapolitiikka yleensä on kyseenalaistettu Yhdysvaltain presidenttiehdokkaiden toimesta, mutta TTIP ei ole näyttäytynyt vaalikeskustelussa ongelmallisena.Malmström viittasi myös tuoreeseen TTIP-tietovuotoon. Malmström korosti, että vuodot vahingoittavat suhdetta Yhdysvaltoihin, joka voi niiden vuoksi pyytää pitkällisten neuvottelujen jälkeen jäsenmaihin perustettujen lukuhuoneiden sulkemista. Malmström kutsui ministereitä osallistumaan TTIPistä käytävään debattiin, puolustamaan sopimusta ja selittämään kansalaisille, mitä TTIPin epäonnistuminen tarkoittaisi. Malmström muistutti, että vain pari päivää ennen vuotoa komissio oli julkistanut laajan TTIP-neuvotteluita koskevan tilannekatsauksen.

Jäsenmaat painottivat puheenvuoroissaan tarvetta kunnianhimoiselle ja tasapainoiselle lopputulokselle ja torjuivat ajatuksen ”kevyt-TTIPistä” ja neuvotteluiden päättämisestä vuonna 2016 ”hinnalla millä hyvänsä”. Neuvottelujen osa-alueista painotettiin mm. julkisia hankintoja, sääntely-yhteistyötä, palveluita, energiaa ja raaka-aineita, pk-yrityksiä, maantieteellisiä merkintöjä, ICS-mallia, SPS-kysymyksiä, liikkuvuutta, merisektoria ja kosmetiikkasektoria.

Suomen puheenvuorossa todettiin Suomen haluavan kunnianhimoisen ja tasapainoisen sopimuksen painottaen erityisesti koneet ja laitteet -sektorin sääntelyn ja julkisten hankintojen merkitystä. Komission aikataulutavoite sai jäsenmaiden tuen, mutta osa maista ml. Suomi myös pyysi Malmströmiltä lisätietoja ja arviota todellisista etenemismahdollisuuksista kesätaukoon mennessä.

Jäsenmaat totesivat haasteena olevan julkisessa keskustelussa esiintyvien virheellisten väittämien oikaiseminen. Osa maista toivoi komission informoivan jäsenmaita täsmällisemmin, jotta julkiseen keskusteluun pystytään vastaamaan. Mahdollinen lukuhuoneiden sulkeminen herätti jäsenmaissa huolta.

Malmström totesi uudelleen neuvottelujen päättämisen olevan mahdollista vuonna 2016 ilman, että EU suostuu ”kevyt-TTIPiin”. Mikäli Yhdysvaltain hallinto ehtii kuitenkin vaihtua, neuvotteluihin tulee väistämättä tauko. Malmström totesi EU:n ajavan sopimukseen edelleen erillistä energialukua. Sääntelyssä yksi vaikeimmista osa-alueista on kosmetiikka, jossa Yhdysvaltain standardit ovat eurooppalaisia tiukemmat. EU yrittää käynnistää TTIP-neuvottelujen rinnalla liikkuvuutta koskevaa keskustelua, mutta Yhdysvalloissa vastustus on jyrkkää, koska teema nähdään maahanmuuttokysymyksenä.

Keskustelussa nousi esille myös toive TTIPiä koskevasta stock taking -kokouksesta, jossa saataisiin komission uusi tilannearvio. Malmström ehdotti tilannearvion antamista syyskuussa kesätauon jälkeen. Puheenjohtaja katsoi, että ajankohdasta täytyy vielä keskustella.

7. Terästiedonanto; kauppapolitiikkaan liittyvät näkökohdat

Komissaari Malmström kuvasi komission terästiedonantoon sisältyvää ehdotusta EU:n tuontisuojainstrumenttien uudistamiseen liittyen. Malmström totesi EU:n asettaneen polkumyyntitulleja 37 tapauksessa terästä koskien; näistä 15 tapausta koskevat Kiinaa. Kuusi uutta tapausta on parhaillaan tutkinnassa. Komissio tarkastelee nykyään tapauksia myös vahinkouhan (threat of injury) näkökulmasta sekä soveltaa terästuontiin ennakkorekisteröintiä ja -valvontaa. Näillä keinoilla on ollut mahdollista lyhentää polkumyyntitapausten tutkinta-aikaa kuukaudella kahdeksaan kuukauteen.

Komissio esittää puuttumista tilanteeseen myös lainsäädännön keinoin ja toivoo neuvoston käynnistävän trilogineuvottelut EP:n kanssa tuontisuojainstrumenttien uudistamista koskevasta asetusmuutoksesta komission uuden ehdotuksen pohjalta. Tämä poikkeaa komission aiemmasta esityksestä ns. alemman tullin säännön (lower duty rule, LDR) osalta. Uudessa ehdotuksessa LDR:n rajoittaminen sidotaan "massiiviseen" ylituotantoon, ei raaka-aineiden hintaa koskeviin rakenteellisiin vääristymiin. Ehdotuksessa LDR:n rajoittamista ei sidota yksittäiseen sektoriin tai kolmanteen maahan. Siinä esitetään myös voittomarginaalia koskevan lähestymistavan tarkastelua uudelta pohjalta.

Malmström totesi, että EU:n tuontisuojainstrumenttien uudistaminen ei ole muodollisesti sidoksissa Kiinan markkinatalousasemaan (MES), vaikka se tähän käytännössä liitetäänkin. On huomattava, että Kiinan kanssa teräksen ylikapasiteetista keskustellaan myös säännöllisesti kahdenvälisesti sekä OECD:n teräskomiteassa, jonka korkean tason kokous pidettiin vastikään. Aihetta pidetään esillä myös G7- ja G20-kokouksissa sekä WTO:ssa, missä EU muistuttaa Kiinaa tarpeesta ilmoittaa virallisesti valtiontuestaan terässektorille.

Suhtautuminen alemman tullin sääntöön jakoi keskustelua odotetusti. Kaksi jäsenmaata oli lisäksi jakanut kompromissiehdotuksensa, jonka tavoite on tehostaa EU:n tuontisuojainstrumenttien käyttöä, jotta vältetään epäreilu kilpailu teräs- ja muilla sektoreilla. Kyseiset jäsenmaat toivoivat esityksensä olevan jatkokeskustelun pohjana EU:ssa.

Osa jäsenmaista piti tuontisuojainstrumenttien uudistamista tarpeellisena, mutta torjui edelleen LDR:n rajoittamisen, koska kokemus osoittaa LDR:n olleen hyödyllinen. Osa puhuneista muistutti, että uudistushankkeella ei ratkaista terässektorin kriisiä.

Suomen puheenvuorossa todettiin Suomen jakavan huolen ylikapasiteetin aiheuttamasta terästeollisuuden vaikeasta tilanteesta. Suomi kannattaa EU:n tuontisuojainstrumenttien uudistamista, jonka tulee kuitenkin rajoittaa kauppaa mahdollisimman vähän. Suomi on valmis tutkimaan komission sekä kahden jäsenmaan esityksiä, mutta tarvitsee enemmän tietoa ml. esitettyjen muutosten vaikutuksista. Ministeri tuki erään toisen jäsenmaan puheenvuoroa, jossa viitattiin selvityksiin, joiden mukaan LDR on ollut hyödyllinen; vastakkaisten väitteiden tueksi olisi tarpeen saada näyttöä. Samassa puheenvuorossa esitettiin, että uudistustyössä tulee pyrkiä nopeuttamaan tutkintoja näiden laatu säilyttäen; tarkastella voittomarginaaleja sekä; puuttua valtiontukien käyttöön.

Osa jäsenmaista halusi laajentaa uudistustyön koskemaan kaikkea epäreilua kilpailua kaikilla sektoreilla, ei vain ylikapasiteettitilanteita komission esityksen mukaisesti.

Keskustelu jatkui lounaalla. Puheenvuoron käyttäneet jäsenmaat toistivat tunnettuja LDR-kantojaan. Malmström huomautti, että komissio ei uudella esityksellään tavoittele EU:n tuontisuojaregiimin uudistamista kauttaaltaan (vaikka tämäkin toki on komission mielestä tarpeellista), vaan ainoastaan sen osalta, miten LDR:ää sovelletaan poikkeuksellisissa tapauksissa, jotka siis koskevat ylikapasiteettia.

Keskustelua ei ole tarpeen myöskään linkittää MES-kontekstiin. Puheenjohtaja totesi tuontisuojainstrumentteja koskevaa keskustelua jatkettavan ao. työryhmässä.

8. Muut asiat

Ei muita asioita.

Lounaskeskustelu

Puheenjohtaja selosti konfliktimineraaliasetuksesta käytyjä trilogineuvotteluja EP:n kanssa. Vastuullisuusjärjestelmän ulottaminen lopputuotteisiin (downstream) on hankala kysymys, jota EP edelleen pitää esillä. Tämä torjuttiin yleisesti jäsenmaiden kommenteissa. Jäsenmaille on jaettu erillinen muistio neuvotteluista, jotka jatkuvat 25.5.

Komissaari Malmström informoi ministereitä tarjoustenvaihdosta Mercosurin kanssa. Pääneuvottelijat tapaavat vielä kevään aikana sopiakseen neuvotteluaikataulusta.

Suomen edustajat
Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lenita Toivakka ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite UM2016-00482

Asiasanat	Kanada, TTIP, vapaakauppasopimusneuvottelut, WTO, teräs
Hoitaa	**UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM